

Workshop 1: De ge-de-institutionaliseerde professional

In deze workshop zoomen we in op professionaliteit als één van de bouwstenen om de-institutionalisering (ook als transformatie) te realiseren. Eén van de elementen is m.a.w. het debat aangaan welke professionaliteit noodzakelijk, gewenst, na te streven, ... is in functie van de-institutionalisering.

In de presentatie worden volgende ideeën aangereikt:

- Belang van basishouding (individuegericht; de 'empowerende' hulpverlener; warm, integer, transparant & samen) én specialisatie (weg van vrijblijvendheid).
- Dialooggestuurde en m.a.w. geïndividualiseerde ondersteuning (diametraal tegenover een paternalistische top-down ondersteuning) met daarbij ook de nood om vanuit professionaliteit eigen regie, regelruimte en eigen aansturing (→ samensturing) voorop te stellen.
- De stelling wordt ingenomen dat professionaliteit in elke setting bepalend kan zijn, los van groot- of kleinschaligheid, en dus in een diversiteit van ruimtelijke contexten en dito settings. Institutionele logica's (te counteren via (oa.) professionalisme en een bewust samenwerken) kunnen immers bepalend zijn in elke setting.
- Hierbij wordt een, zij het eerder theoretisch, onderscheid gemaakt tussen assistentie en gespecialiseerde ondersteuning – hier wordt in het debat verder op ingegaan. Immers: bij individuele assistentie is de eigen aansturing (van assistenten, netwerk, vrijwilligers, ...) direct doch ook hier kunnen 'institutionele logica's' bestaan, net zoals deze in klein- en grootschalige initiatieven bepalend kunnen zijn. Het belang van specialisatie wordt hierbij eveneens benoemd.
- Een element van professionaliteit lijkt ook voldoende kritische zin na te streven om zo voorbij *mythes* te kijken –zoals deze van de "zelfstandige mondige burger" – en vanuit deze professionele houding ook de meest kwetsbare mensen mee te includeren bij de-institutionalisering als transformatie.
- Professionaliteit kan fundamenteel bijdragen aan (het bestendigen dan wel uitdagen van) logica's: cultuur (waarbij logica's in- en expliciet worden uitgedragen) is m.a.w. zeer bepalend en heeft ook repercussies heeft op structuur (welke structuur, welk organisatiemodel heb je hiervoor nodig). Beide componenten interageren en versterken dan wel beperken elkaar.
- Tenslotte wordt ook het belang van opleiding en scholing aangehaald ("leefgroepwerking").

In de bespreking wordt aangegeven dat een 'zorgende houding' – deels inherent aan zorg en ondersteuning – het risico met zich meedraagt dat een 'beschermende reflex' optreedt: een emotionaleiteit en/of betrokkenheid waarin het "helpen" voorop staat en die 'professionaliteit' onder druk plaatst. Immers: als deze invulling van 'zorg' dermate bepalend is dreigt paternalisme te (blijven) bestaan (versus "loslaten", "risico's kunnen nemen", ...). Anderzijds wordt aangegeven dat 'zorgen voor' ook een positieve connotatie oproept: één van verbondenheid, zorgzaamheid, ... Het is duidelijk dat terminologie in deze discussie zeer bepalend is maar dat in de discussie/de zoektocht deze dichotomie overstegen dient te worden: het belang van een "attitude" en "mindset", gecombineerd met "deskundigheid", wordt hierbij benoemd. In deze "mindset" is creativiteit noodzakelijk, zo wordt ook aangehaald: durven 'openbreken', open durven dialogeren en dit ook (!) doen met de meest kwetsbare stemmen, ...

Verder wordt aangegeven dat er – nog steeds – een beeld bestaat van de voorzieningen (*instellingen*) waar (gebruikers-) inspraak en keuzevrijheid niet of onvoldoende aanwezig zijn. Enerzijds wordt erkend dat institutionele logica's bepalend blijven of opnieuw worden – er wordt hierbij verwezen naar sturende/beperkende structuren en bijv. een '*managerialisme*' – doch anderzijds worden er verschillende voorbeelden aangehaald waarin deze inspraak zeer concreet én bepalend is (zoals een sollicitatieprocedure waarbij cliënten een bepalende rol én mandaat hebben). Er wordt echter sterk bepleit dat institutionele logica's overal – van

individuele assistentie tot een collectief residentiële setting – aanwezig kunnen zijn en dat... een gedegen professionalisme hier tegenover geplaatst dient te worden. Een professionaliteit waarbij een continue aandacht vergt en dat, zeker als drukte of routines voorop komen, bewaakt dient te worden en waarbij ook specialisatie noodzakelijk kan (!) zijn. Bij deze stelling maken we de link van de ‘werf’ professionaliteit naar de andere twee ‘werven’ nl. ‘autonomie’ en ‘differentiatie in woonomgevingen’. Immers: een sociaal-ruimtelijke bril verplicht ons ook om te kijken naar de omgeving (design, inplanting, structuur, ...) als bepalend.

Hoe een ge-de-institutionaliseerde professionaliteit geborgen dient te worden is eveneens voer tot debat. Enerzijds is er een stelling dat “een bakker de beste ondersteuner kan zijn” (doelend op vooral de individuele ondersteuning en dito band en dus geen nood tot specifieke opleiding), anderzijds wordt aangegeven dat opleiding en dus professionalisering net een antwoord biedt op het eerder aangehaalde risico van ‘betuttelende’ zorg. Dialooggestuurdheid (via de relatie) is alleszins de rode draad – bij ‘professionaliteit’ wordt “zo goed mogelijk tegemoet kunnen komen aan de aspiraties van iemands eigen leven” benoemd.

Ook de samenwerking met reguliere diensten wordt aangehaald, opnieuw vanuit een tweeledige invulling: enerzijds is er de vaststelling dat generalistische diensten geïndividualiseerde (vraaggestuurde) ondersteuning kunnen bieden maar dat het systemische hier soms zeer bepalend (en meer) kan zijn (bijv. tijdsplanning die soms allesbepalend kan zijn of die individuele keuzes onder druk plaatst) – anderzijds wordt aangegeven dat (indien volledige eigen aansturing niet mogelijk is) samenwerking met ‘gespecialiseerde diensten’ een noodzaak dan wel toegevoegde waarde is.

Tenslotte wordt bij het thema ‘professionaliteit’ ook een maatschappijkritische blik benoemd: inherent aan ge-de-institutionaliseerd professionals lijkt ook standpunt durven innemen – oa. een steeds meer ‘controlerende omgeving’ of ‘juridisering’ worden benoemd.